

Ungdomsenkäten Om mig i Norrköpings kommun

Denna rapport är en sammanställning av resultat från ungdomsenkäten ”Om mig”. Rapporten har tagits fram av utrednings- och utvecklingsenheten på kommunstyrelsens kontor och lyfter positiva trender och utmaningar utifrån resultatet. Målgruppen för rapporten är främst beslutsfattare, både förtroendevalda och chefer.

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Resultat	4
Svarsfrekvens.....	4
De flesta mår bra och bäst mår killar	5
Majoriteten har en nära vän och får stöd av föräldrar/vårdnadshavare	7
Ungdomar trivs i skolan och killar upplever mer trygghet.....	8
Fler är rökfria och har aldrig druckit alkohol	9
De flesta trivs med sin hemstad och har en positiv framtidstro.....	11
Slutsatser	13
Positiva trender	13
Utmaningar	13
Fortsatt arbete	14
Referenser	15
Bilaga 1.....	16

Inledning

Visionen för Norrköpings kommun är en kommun som håller ihop, som bidrar med trygghet för alla och där det finns möjlighet för inflytande och delaktighet. Norrköpingsborna blir fler i alla åldrar, och framförallt ökar andelen yngre. Det är viktigt att alla barn ska ges en bra start i livet och goda uppväxtvillkor. I Norrköpings kommun ska alla barn och ungdomar ha framtidstro.

Ett av de övergripande målen i Norrköpings kommun är att alla elever ska gå ut både grundskolan och gymnasieskolan med minst godkända betyg. En grundförutsättning för att nå målet är att barn och unga mår bra. Om man mår bra så är det lättare att lära sig och lär man sig kan det i sin tur ha en positiv effekt på hälsa och välbefinnande (Skolverket, 2019).

I Norrköpings kommun genomförs årligen en webbenkät om hälsa och livsstil som kallas ”Om mig”. Enkäten är ett samarbete mellan Region Östergötland, länets kommuner och Länsstyrelsen i Östergötland och har genomförts sedan 2014. Det är elever i åk 8 i grundskolan och åk 2 på gymnasieskolan som svarar på enkäten.

Denna rapport är en sammanställning av resultatet från ungdomsenkäten ”Om mig”. Rapporten har tagits fram av utrednings- och utvecklingsenheten på kommunstyrelsens kontor och lyfter positiva trender och utmaningar utifrån resultatet. Målgruppen för rapporten är främst beslutsfattare, både förtroendevalda och chefer.

Bakgrund

Under 2013 gav ANDT-rådet i Östergötland länsstyrelsen, dåvarande landstinget och länets kommuner i uppdrag att undersöka nya möjligheter att inhämta kunskap om ungdomars hälsa samt alkohol- och drogvvanor. Tillsammans med ungdomar i länet togs enkäten fram och det var ungdomar som fick sätta namn på enkäten - ”Det måste handla **Om mig**”.

Enkäten genomfördes första gången 2014 och det är elever i årskurs 8 i grundskolan och årskurs 2 på gymnasieskolan som har möjlighet att delta. Enkäten är webbaserad och innehåller fem frågeområden som berör familj och vänner, hälsa och livsstil, tobak och alkohol, skola och fritid samt livet och framtiden.

Utgångspunkten för arbetet med ungdomsenkäten är barnrättsperspektivet (personer mellan 0-18 år) och ungdomspolitikerna (personer mellan 13-25 år) om alla barn och ungas rätt till goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ha inflytande över samhällsutvecklingen (Regeringskansliet, 2020 a).

Syftet med ungdomsenkäten ”Om mig” är att kartlägga och synliggöra hälsoutveckling, skillnader i hälsa och behov bland ungdomar i Östergötland. Enkäten ger kunskap som kan användas i beslut och åtgärder som tar hänsyn till och förbättrar situationen för ungdomar inom skolan, kommun och regionen. Ett annat syfte är att göra ungdomar delaktiga i frågor som rör dem och låta dem berätta vad som är viktigt för deras välmående. På länsnivå involveras ungdomar i att forma enkätens innehåll, välja frågor och tolka resultatet (Region Östergötland, 2017).

Resultat

Rapporten innehåller ett urval av resultat från ungdomsenkäten ”Om mig”. Rapporten innehåller tio tabeller som redovisar resultatet från 2019, uppdelat på kön samt grund- och gymnasieskola. I bilaga 1 redovisas även resultat över tid för frågorna som tabellerna bygger på.

I enkäten finns möjlighet att svara att man tillhör annan könsidentitet, det vill säga att man varken definierar sig som tjej eller kille. Då det är få ungdomar som har svarat att de tillhör annan könsidentitet så redovisas inte resultatet för denna grupp i rapporten.

Svarsfrekvens

Rapporten bygger på resultat från ungdomar som har uppgett att de bor i Norrköpings kommun och som antingen går i åk 8 i grundskolan eller åk 2 på gymnasieskolan. Det innebär att man har Norrköping som boendekommun, men kan gå i skola i annan kommun i länet som också deltar i enkäten. Resultatet finns även för respektive deltagande skola, det vill säga resultat på skolnivå. Deltagande skolor får varje år ta del av sitt eget resultat. Denna rapport redovisar enbart resultatet utifrån boendekommun.

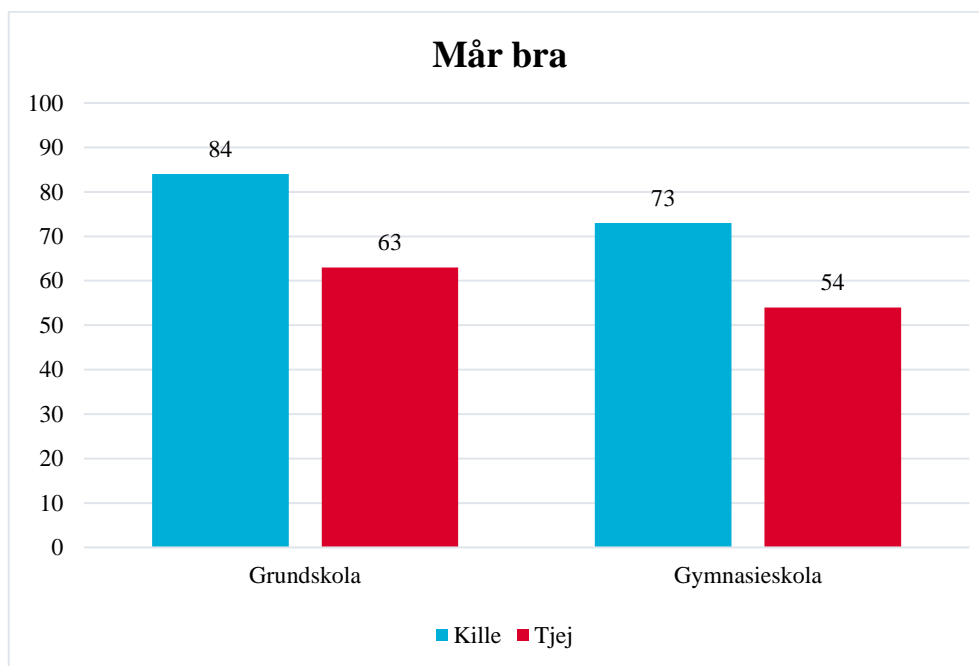
Under åren 2014-2019 har över 10 000 ungdomar i Norrköpings kommun svarat på ungdomsenkäten ”Om mig”. Figur 1 nedan visar svarsfrekvens för respektive år och skolnivå.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Grundskola	58%	71%	59%	64%	43%	68%
Gymnasieskola	54%	56%	44%	49%	36%	79%

Figur 1: Andel svarande av alla folkbokförda Norrköpingsbor i motsvarande årskullar.

De flesta mår bra och bäst mår killar

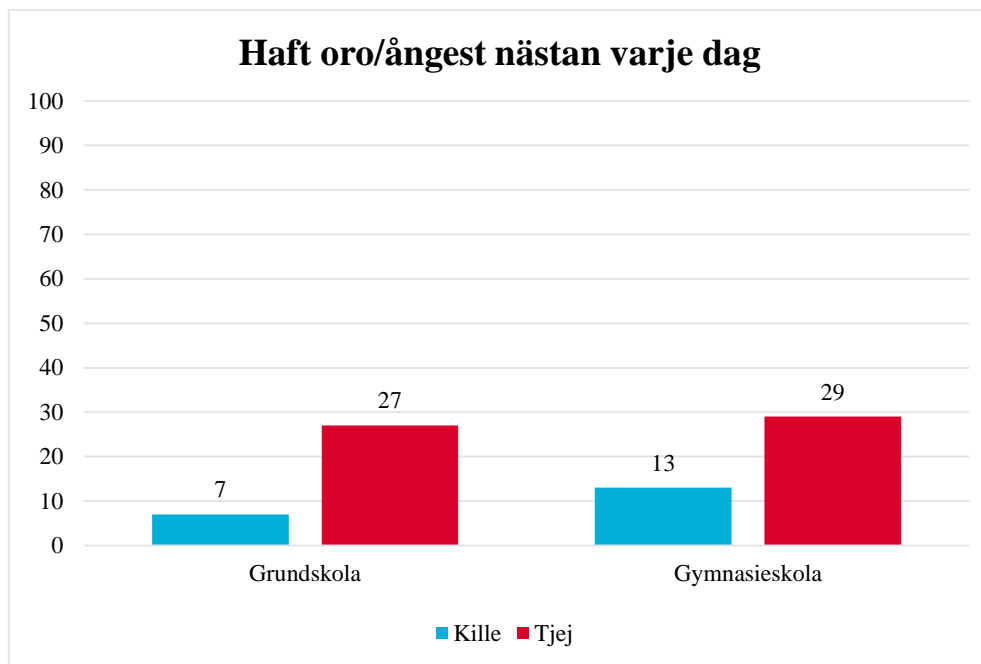
De allra flesta ungdomar uppger en god hälsa, men det finns skillnader över tid, mellan könen, ålder och deltagande skolor. Andelen killar som mår bra ligger konstant över åren medan andelen tjejer som mår bra har minskat över tid. Tabell 1 visar att en högre andel killar än tjejer uppger att deras hälsa är bra både i grundskolan och på gymnasieskolan.

Tabell 1: Andel (%) som mår bra, 2019.

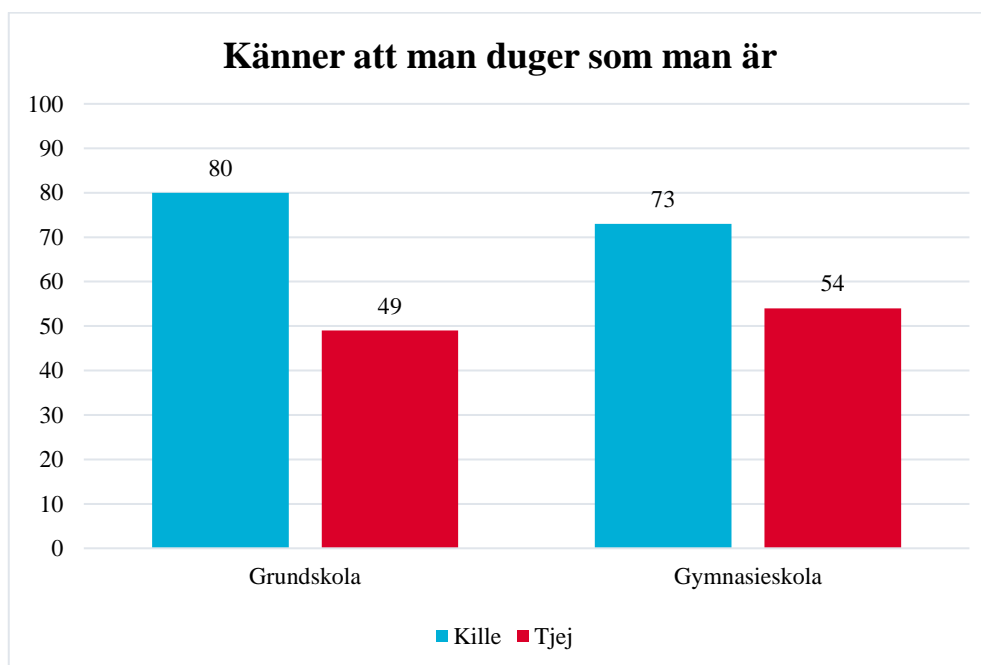
Analysen på regional nivå visar att ungdomars välmående har samband med trygga relationer, fysisk aktivitet, god sömn och bra självkänsla. Däremot är låg självskattad hälsa förenat med stress, psykosomatiska besvär och alkoholintag (Region Östergötland, 2017).

Resultatet visar att det finns stora skillnader mellan könen, där tjejer i betydligt högre utsträckning än killar uppger att de till exempel har ont i huvudet, i nacken och magen varje dag och är mer stressade, har mer ångest och sover sämre. Tabell 2 visar att tjejer i högre utsträckning än killar upplever oro/ångest nästan varje dag både i grundskolan och på gymnasieskolan.

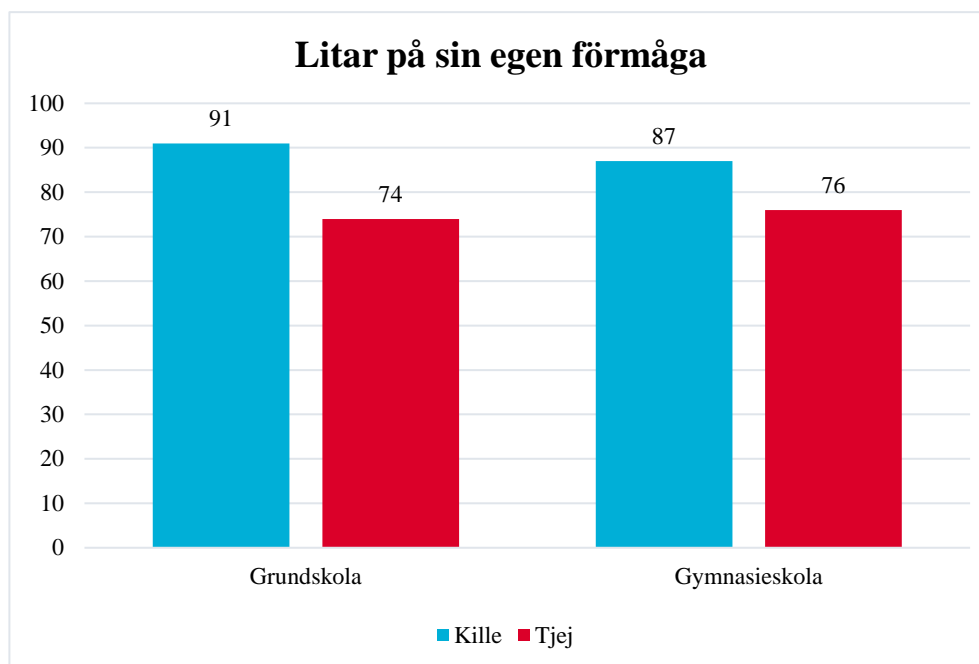
Tabell 2: Andel (%) som haft oro/ångest nästan varje dag, 2019.

Resultatet visar att killar i sin tur har bättre självförtroende, känner att de duger som de är, är mer nöjda med sitt utseende och kan vara sig själva. Tabell 3 visar att killar i högre utsträckning än tjejer ofta känner att de duger som de är. Omkring hälften av tjejerna både i grundskolan och på gymnasieskolan känner att de ofta duger som de är.

Tabell 3: Andel (%) som ofta känner att de duger som de är, 2019.

Tabell 4 visar att killar även litar mer på sin egen förmåga att klara av saker än vad tjejer gör både i grundskolan och på gymnasieskolan.

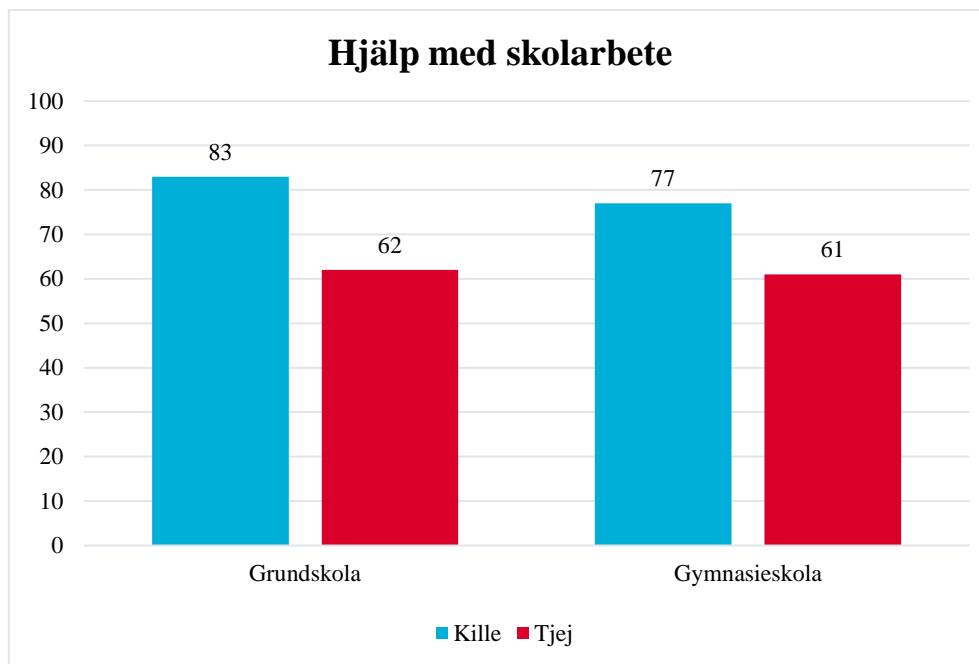

Tabell 4: Andel (%) som på litar på sin egen förmåga att klara av saker, 2019.

Majoriteten har en nära vän och får stöd av föräldrar/vårdnadshavare

De allra flesta ungdomar uppger att de har en riktigt bra kompis att lita på och berätta personliga saker för. Störst andel tjejer uppger att de har minst en nära vän medan det är flest killar som uppger sig ha flera vänner. En av tio uppger att de inte har en nära vän. Av dessa är det en högre andel killar på gymnasieskolan som varken har en eller flera nära vänner.

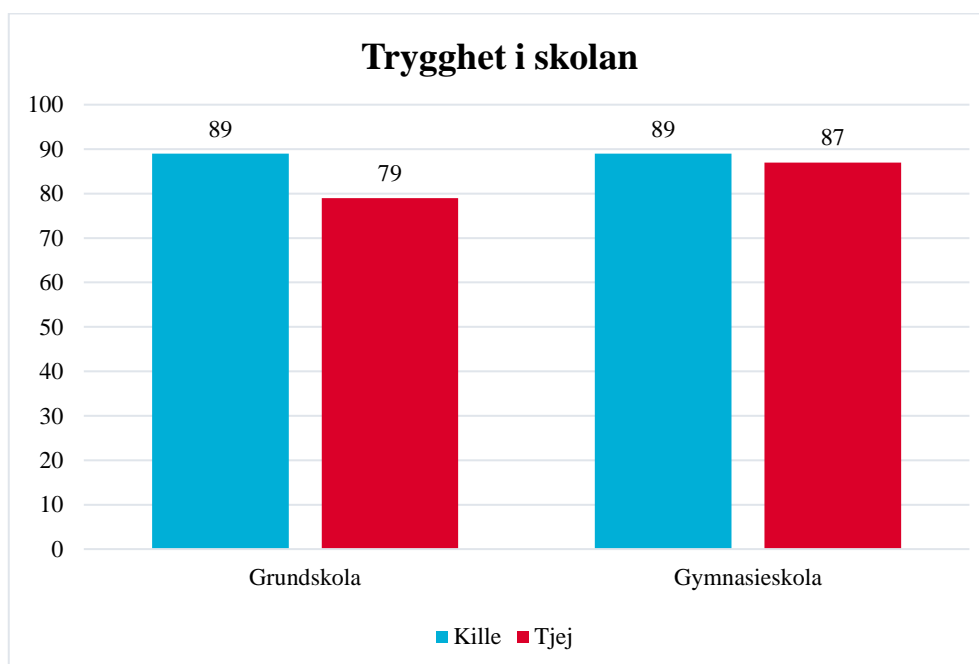
De flesta ungdomar svarar att de är trygga hemma, att deras föräldrar/vårdnadshavare ställer upp vid problem och tar sig tid att lyssna. Tabell 5 visar att det är en högre andel killar än tjejer både i grundskolan och på gymnasieskolan som upplever att deras föräldrar/vårdnadshavare hjälper till med läxor/skolarbeten.

Tabell 5: Andel (%) med föräldrar/vårdnadshavare som ofta hjälper med skolarbete, 2019.

Ungdomar trivs i skolan och killar upplever mer trygghet

Majoriteten av ungdomarna svarar att man trivs bra med sin skola, något lägre andel i grundskolan jämfört med gymnasieskolan. Tabell 6 visar att de flesta känner sig trygga i skolan, men killar upplever trygghet i något högre utsträckning än tjejer.

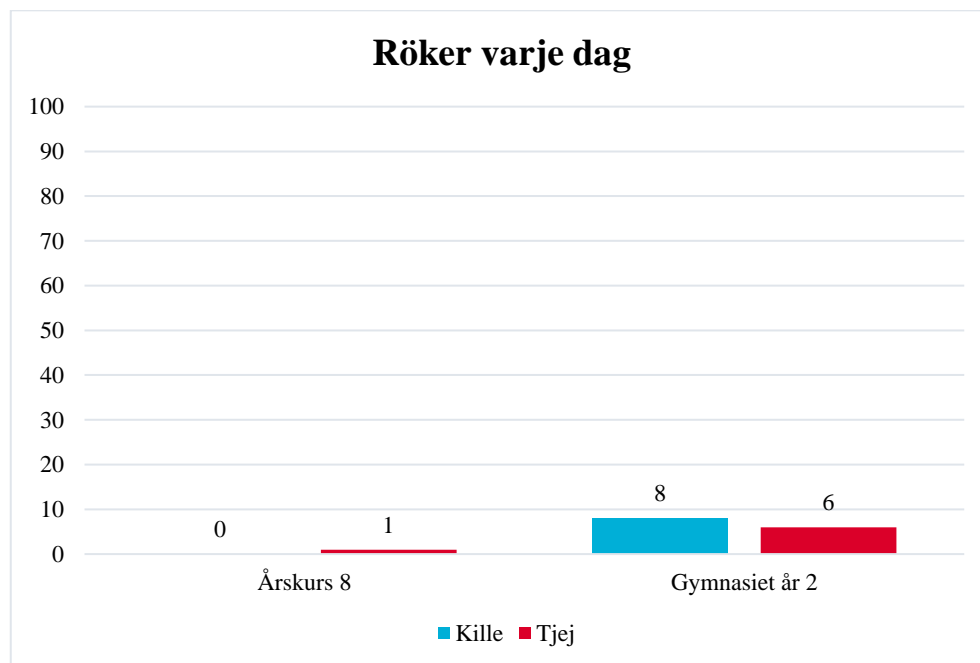

Tabell 6: Andel (%) som ofta känner sig trygga i skolan, 2019.

Resultatet visar att 60 procent av ungdomarna i grundskolan tycker att det är en bra stämning på deras skola. Motsvarande siffra för gymnasieskolan är 70 procent. Killar upplever i högre utsträckning än tjejer att det är en bra stämning på skolan. Det är ungefär hälften av ungdomarna i grundskolan som alltid eller ofta upplever arbetsro på lektionerna. På gymnasieskolan är det 60 procent som upplever arbetsro. Det är fler killar än tjejer som upplever arbetsro på lektioner. Det är 67 procent av ungdomarna i grundskolan och 65 procent av ungdomarna på gymnasieskolan som upplever att de alltid eller ofta får stöd och hjälp av lärarna att utvecklas. Killar upplever i högre utsträckning än tjejer att de får stöd och hjälp att utvecklas i skolan.

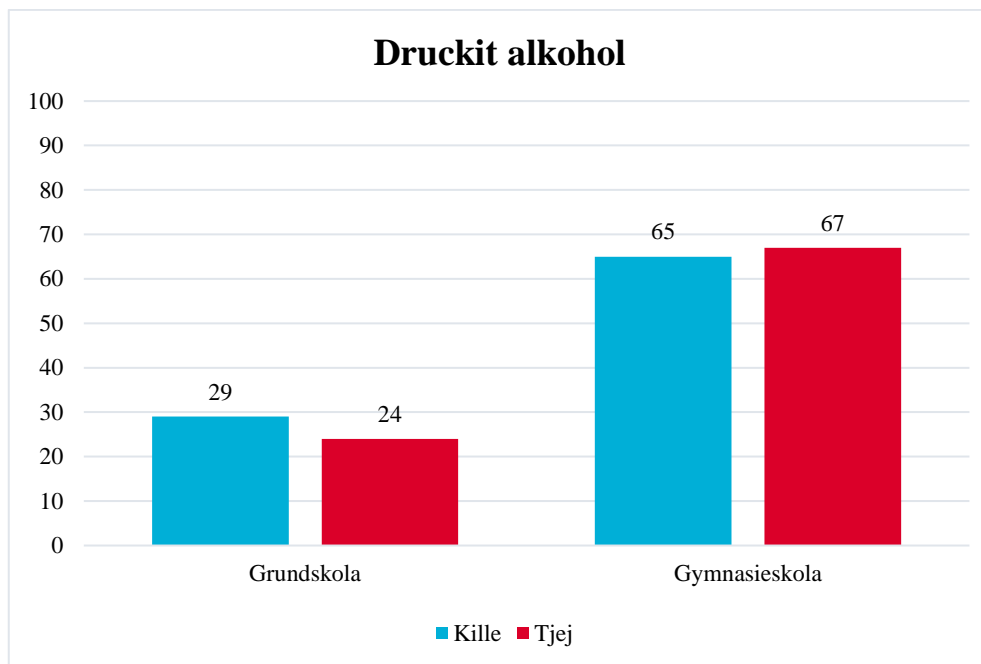
Fler är rökfria och har aldrig druckit alkohol

Tabell 7 visar att det är fler ungdomar på gymnasieskolan som röker varje dag jämfört med grundskolan. Andelen som röker i grundskolan är stabilt över tid medan andelen som röker på gymnasieskolan har minskat över tid. Det är fler som uppger att de röker ibland än varje dag. När det kommer till snus är det vanligare att killar snusar jämfört med tjejer.

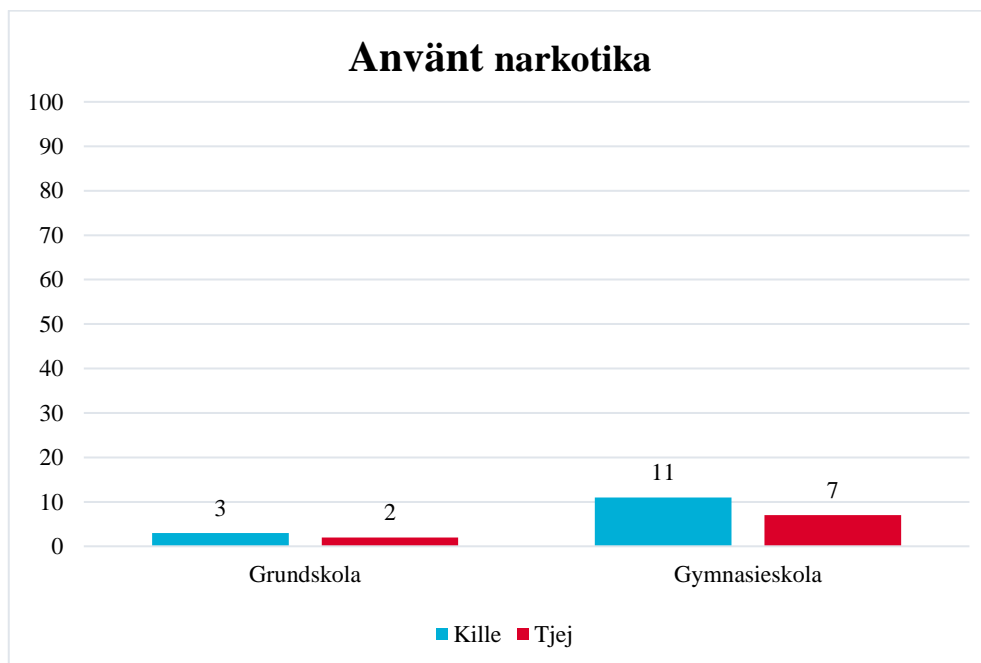
Tabell 7: Andel (%) som röker varje dag, 2019.

Tabell 8 visar att andelen som någon gång har druckit alkohol är betydligt större på gymnasieskolan än i grundskolan. En minskning över tid har skett på gymnasieskolan där ungdomar i större utsträckning än tidigare svarar att de aldrig har druckit alkohol. På gymnasieskolan finns det inga större könsskillnader bland tjejer och killar som någon gång har druckit alkohol.

Tabell 8: Andel (%) som någon gång druckit alkohol, 2019.

Tabell 9 visar att andelen ungdomar som någon gång har använt narkotika är större på gymnasieskolan än i grundskolan. Andelen som någon gång använt narkotika i grundskolan är stabilt över tid medan andelen på gymnasieskolan minskar över tid. Andelen killar som använt narkotika är något högre än andelen tjejer.

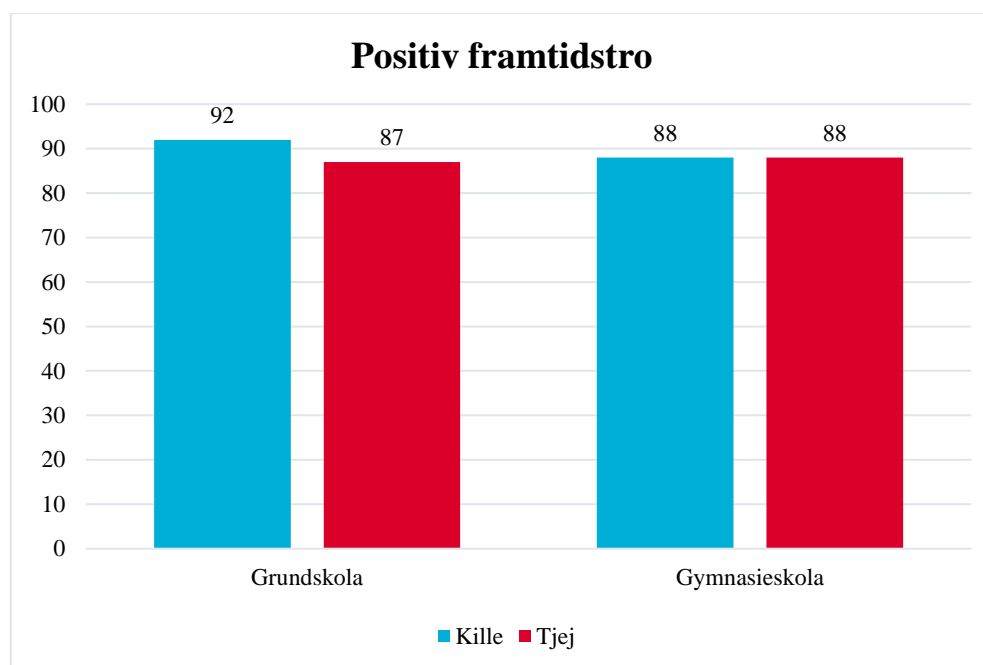

Tabell 9: Andel (%) som någon gång använt narkotika, 2019.

De flesta trivs med sin hemstad och har en positiv framtidstro

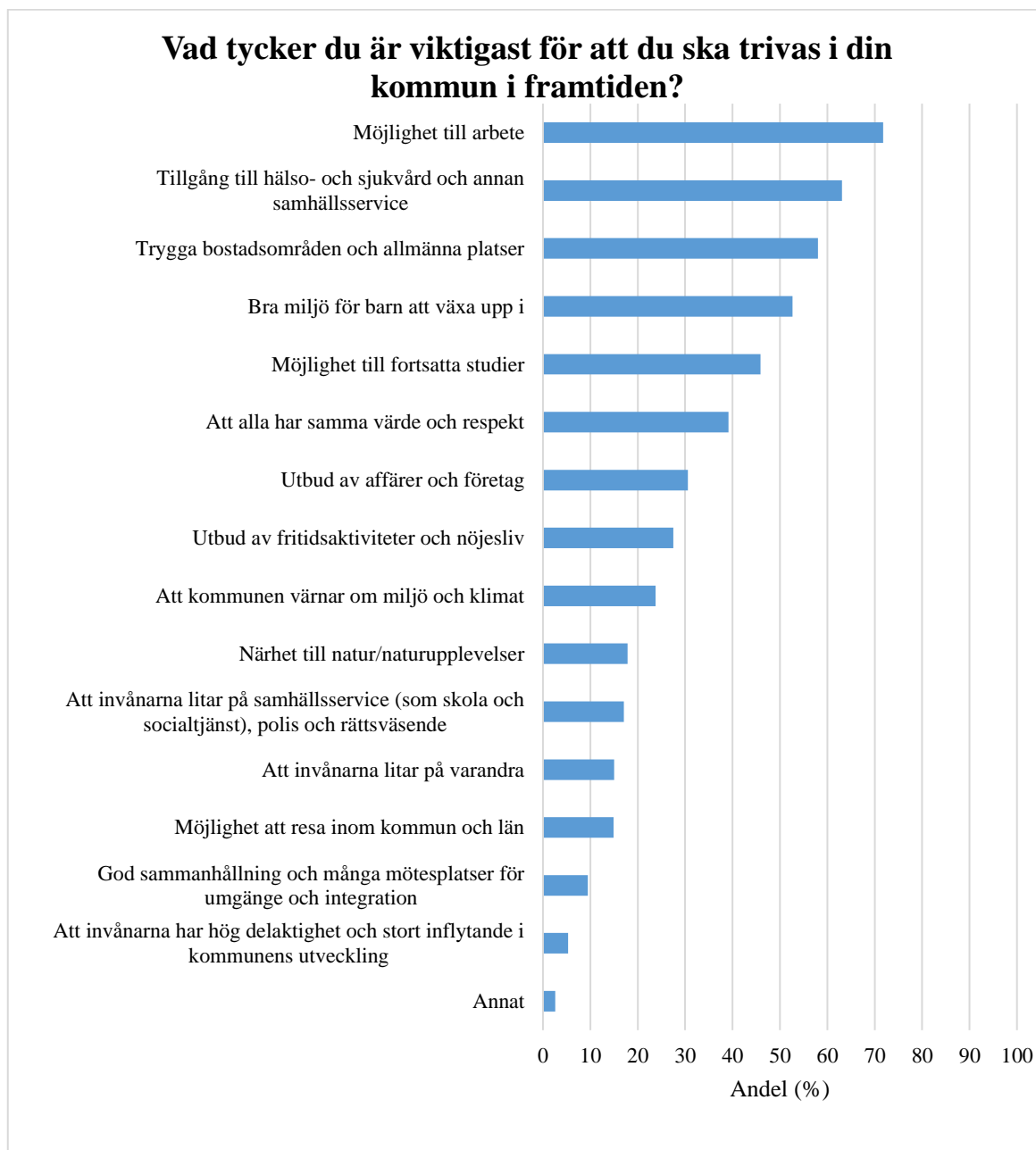
De flesta ungdomar trivs bra med sin fritid och sin hemstad. Ungdomar i grundskolan trivs något bättre med sin hemstad än ungdomar på gymnasieskolan. Resultatet visar även att ungefär 30 procent av ungdomarna vill vara med och påverka olika saker i sin hemstad/kommun. Det är fler killar än tjejer som svarar att de vill vara med och påverka. Nästan hälften av ungdomarna svarar att de inte vet om de vill vara med och påverka.

Tabell 10 visar att majoriteten av ungdomarna både i grundskolan och på gymnasieskolan uppger att de ser positivt på framtiden.

Tabell 10: Andel (%) som ser positivt på framtiden, 2019.

I enkäten som genomfördes hösten 2019 ställdes frågan vad man tycker är viktigast för att man ska trivas i sin kommun i framtiden. Möjlighet till arbete, tillgång till hälso- och sjukvård och annan samhällsservice samt trygga bostadsområden och allmänna platser fick flest andel svar.

Slutsatser

Resultatet från ungdomsenkäten ”Om mig” bidrar med värdefull information om en viktig målgrupp i samhället, nämligen ungdomar. Utifrån resultatet i denna rapport lyfts positiva trender och utmaningar.

Positiva trender

- + Många ungdomar skattar sin hälsa som god och litar på sin egen förmåga att klara av saker.
- + Majoriteten har minst en nära vän.
- + De flesta upplever trygghet i hemmet och får stöd av från förälder/vårdnadshavare.
- + Det flesta trivs bra med sin skola och upplever trygghet.
- + Bruket av tobak, alkohol och narkotika har minskat över tid, framförallt på gymnasieskolan.
- + De flesta trivs bra med sin hemstad och fritid.
- + Majoriteten av ungdomarna har en positiv framtidstro.

Utmaningar

Tjejer presterar i högre utsträckning än killar bättre i skolan men trots det mår tjejer sämre än killar inom flera områden. Andelen tjejer som skattar sin hälsa som god har minskat över tid, de har mer oro/ångest och känner inte att de duger som de är. Resultatet visar även att tjejer får mindre stöd från föräldrar/vårdnadshavare och känner sig inte lika trygga i skolan. Tjejer upplever i lägre grad att det är god stämning i skolan, att de har arbetsro på lektionerna och de får stöd och hjälp av lärarna att utvecklas.

Det nationella målet för folkhälsopolitiken är ”att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation” (Regeringskansliet, 2020 b). Även om många ungdomar i Norrköping tycker att de mår bra så visar resultatet att det finns stora skillnader mellan tjejer och killar. Ytterligare analyser behöver göras för att hitta orsakerna till dessa skillnader och för att ge tjejer och killar samma förutsättningar att forma sina egna liv.

Skillnaderna mellan grund- och gymnasieskolan är stora när det kommer till alkohol, narkotika och tobak. Trots att resultatet visar en minskning över tid så är det över hälften av ungdomar på gymnasiet som har druckit alkohol. Flera har även ett riskfyllt alkoholbruk och/eller bruk av andra substanser.

Regeringens ANDT-strategi har det övergripande målet om *”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk”* (Regeringskansliet, 2020 c). Även om bruket av alkohol, narkotika och tobak har minskat över tid i Norrköping så har strategins mål ännu inte uppnåtts och det är av stor vikt med ett fortsatt ANDT-förebyggande arbete av hög kvalitet.

Fortsatt arbete

Resultatet från ungdomsenkäten ”Om mig” bidrar med tillgänglig kunskap och statistik om barns uppväxtvillkor som kan användas i utredningar och beslutsunderlag. Beslut som rör unga ska också bygga på kunskap om unga. Ungdomsenkäten ”Om mig” kan därför användas som ett verktyg för att följa utvecklingen av livsvillkoren för unga i Norrköpings kommun.

- Den viktigaste målgruppen för resultatet är ungdomar eftersom de har tolkningsföreträde. Det är därför viktigt att ungdomar som har fyllt i enkäten också får återkoppling på resultatet. Region Östergötland har bland annat tagit fram ett diskussionsmaterial som kan användas av skolor i dialog med ungdomar kring olika områden som till exempel psykisk hälsa, levnadsvanor och livsvillkor.
- Deltagande skolor får varje år ta del av sitt eget resultat. Skolorna kan använda detta i uppföljningar och inom olika förbättringsområden. Det är därför viktigt att skolor deltar i ungdomsenkäten och erbjuder sina elever att fylla i enkäten.
- På kommunövergripande nivå kan resultatet användas för att göra ytterligare analyser likt denna rapport. Ytterligare analyser kan göras utifrån fler faktorer än enbart kön och belysa andra områden än vad som görs i denna rapport.

Referenser

Regeringskansliet. 2020 (a). *Barnets rättigheter:*

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnets-rattigheter/> och
Ungdomspolitiken: <https://www.regeringen.se/artiklar/2015/03/mal-for-ungdomspolitiken/>

Regeringskansliet. 2020 (b). *Framtidens folkhälsa ska vara jämlik:*

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/04/framtidens-folkhalsa-ska-vara-jamlik/>

Regeringskansliet. 2020 (c). *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016-2020:*

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2016/02/skr.20151686/>

Region Östergötland. 2017. *Om mig – ungdomars perspektiv på hälsa och livsstil*. Rapport från Centrum för verksamhetsstöd och utveckling. Region Östergötland.

Skolverket. 2019. *Hälsa för lärande, lärande för hälsa*. Skolverket.

Bilaga 1

Hur tycker du att din hälsa är?

Andel (%) som svarat "Mycket bra" eller "Bra"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	84	82	84	80	82	84	74	74	70	73	67	73
Tjej	71	73	70	68	65	63	56	56	55	51	54	54

Hur ofta har du haft oro/ångest under denna termin?

Andel (%) som svarat "Nästan varje dag"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	*	*	*	6	7	7	*	*	*	14	16	13
Tjej	*	*	*	23	22	27	*	*	*	25	28	29

Förklaring: * för få svar

Hur ofta känner du att du duger precis som du är?

Andel (%) som svarat "Alltid" eller "Ofta"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	83	80	78	76	80	80	76	77	75	73	75	73
Tjej	54	52	54	52	50	49	51	54	50	48	48	54

Hur mycket litar du på din egen förmåga att klara av saker?

Andel (%) som svarat "Mycket" eller "Ganska mycket"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille					94	91					88	87
Tjej					73	74					77	76

Förklaring: Ny fråga från och med 2018

Hur ofta tycker du att dina föräldrar (vårdnadshavare) hjälper dig med läxor eller skolarbeten?

Andel (%) som svarat "Alltid" eller "Ofta"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	83	80	78	80	79	83	64	65	67	64	64	62
Tjej	76	76	77	74	73	77	59	56	60	59	59	61

Hur ofta känner du dig trygg i skolan?

Andel (%) som svarat "Alltid" eller "Ofta"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	88	85	83	84	86	89	92	90	91	88	91	89
Tjej	81	75	78	73	75	79	85	85	85	87	85	87

Röker du?

Andel (%) som svarat "Ja, dagligen"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	< 1	3	2	< 1	2	< 1	8	8	7	6	7	8
Tjej	2	1	< 1	< 1	1	1	12	7	8	8	5	6

Har du någon gång druckit alkohol (räkna inte lättöl eller svag cider)?

Andel (%) som svarat "Ja"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	29	31	26	24	25	29	75	72	71	63	66	65
Tjej	31	31	22	23	22	24	78	69	69	68	65	67

Har du någon gång använt narkotika?

Andel (%) som svarat "Ja"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	1	3	2	2	2	3	16	12	16	8	15	11
Tjej	2	2	1	1	2	2	11	10	10	8	7	7

Hur ser du på din framtid?

Andel (%) som svarat "Mycket positivt" eller "Ganska positivt"												
	Grundskolan						Gymnasieskolan					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kille	95	94	96	92	94	92	89	90	87	89	92	88
Tjej	90	92	90	91	88	87	85	91	86	88	88	88